

ט"ו באב

הגמרא במסכת תענית לב דנה בעניין ט"ו באב ומביאה מספר סיבות מדוע ט"ו באב נחשב כיום טוב בישראל. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים. (אבלת האמרא) בשלמא (אט היה מדובר בצניין..) יום הכפורים, משום דאית ביה (יש בו צניין..) סליחה ומחילה, (או פלגא פלגא..) יום שניתנו בו לוחות האחרונות (אני מבין את הרציון), אלא ט"ו באב מאי היא? (אבל..) מה הרציון של 16 באב?, וצונה האמרא ומביאה מספר סיבות לכך)

[1] אמר רב יהודה אמר שמואל, יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה (יכולה אישה משפט פלוגי להינשא לזכר אחר). מאי דרוש (מהיכן נלמד דבר זה?) (במדבר לו, ו-מסעי) זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפוזד לאמור לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחות מטה אביהם תהיינה לנשים: דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה. (הצניין יכול להינשא בין השבטים, הוסקה ההפאה מצניין בנות הצפוד)

[2] אמר רב יוסף אמר רב נחמן, יום שהותר שבט בנימן לבוא בקהל, (אחר המקרה הקשה של פילגש בגבעה שכמצט ונכתב שבט בנימין משבטי ישראל) שנאמר (שופטים כא, א) ואיש ישראל נשבע במצפה לאמור איש מוננו לא יתן בתו לבנימן לאשה: מאי דרוש? (מהיכן נלמד דבר זה?) אמר רב ממנו ולא מבנינו (כאומר שהם נשערו אנתנו לא ניתן מנותנו לבני בנימין, אבל אט הם מצמצים יקח...) .

[3] אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן, יום שכלו בו מתי מדבר, (באותו היום שהפסיקו למות דור המדבר כצונע מחטא המרגלים) דאמר מר, עד שלא כלו מתי מדבר, (עד שלא נסתים מותם של דור המדבר) לא היה דיבור עם משה (לא היה הקב"ה מדבר עם משה.. ומניין?), שנאמר (דברים ב, טז+יז-דברים) ויהי כאשר תבו כל אנשי המלחמה למוות מקרב העם: (מיד נאמר) וידבר ה' אלי לאמור: אלי היה הדיבור.

[4] עולא אמר, יום שביטל הושע בן אלה (אחרון מלכי ישראל) פרסדאות (מריס) שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל ואמר, לאיזה שירצו יעלו.

[5] רב מתנה אמר, יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה, (הסכימו הרומאים לשריפה יקברו את הרוגי ביתר) ואמר רב מתנה, אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה, תקנו ביבנה הטוב והמטיב, הטוב - שלא הסריחו, והמטיב - שנתנו לקבורה.

[6] רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו (אמרו שניהם) יום שפסקו מלכרות עצים למערכה. (סיימו הכהנים לכרות עצים ויכלו למדוד תורה)

מוקדש לעילוי נשמת
ר' סעדיה בן יחיא גהלי ז"ל
ר' יחיא בן סעיד ודעי הלוי ז"ל
יחיאל בן סעדיה גהלי ז"ל
נעמה בת סאלם זנדני ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

האם ניתן לבקש כנגד גזירת שמיים ?

בפרשת ואתחנן אומר משה רבנו בפסוק הראשון - וְאַתְּזוֹנֵן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאמֹר, וַיֵּשׁ לְשֵׂאוֹל - מה העניין של בעת ההיא ? באיזה זמן מדובר ומדוע ?

והתשובה היא שמדובר על טו באב שהוא אותו היום שפסקו בו מתי מדבר למות.

רש"י - (רבי שלמה יצחקי) בפירושו לגמרא זו מסביר שהגזירה על מות כל הדור, חלה על 600 אלף איש, משה רבנו הצליח בתפילתו לשכנע את הקב"ה שלא יהרגם בבת אחת אלא "בתשלומים" שלב שלב, כל שנה 15,000 איש, ככה כפול 40 שנות מדבר ימותו בדיוק כל 600,000 איש, אנשי דור המדבר.

הסיפור מדהים ומפחיד, אותם אנשים שהיו בגדר הגזירה חפרו לעצמם קברים ובכל שנה בערב תשעה באב היו נכנסים כל אלו שצריכים למות על עוון חטא העגל לתוך הקבר שחפרו לעצמם, כאשר 15,000 מתוכם לא חזרו לחיים, כך בכל שנה ושנה.

רק המחשבה על אדם הנכנס בעודו חי לקבר שכרה לעצמו תוך תחושה שיכול להיות שמחר בבוקר אני לא קם ... מצמררת ביותר...

הרב שמאי גינזבורג, בספרו **אמרי שמיים** מביא רעיון נפלא, **בְּעֵת הַהוּא טו' באב** היה, ולמה ? משום שבאותה שנה נשאר הקבוצה האחרונה של 15,000 איש !!! כלומר כולם כבר ברור מחר לא קמים, ללא יוצא דופן ... נגמרה האופציה של אולי אני אזכה מחר להישאר בחיים...

והנה נכנסים אותם אנשים ב-טו' באב לקברים ולמחרת בבוקר כולם קמים ... מה קורה פה !? חשבו שאולי הם טעו בתאריך וחזרו לקבריהם בלילה שאחרי ושוב קמו למחרת בבוקר.. ושוב חשבו שאולי טעו בתאריך.. ככה המשיכו עד טו' באב, ואז בט"ו באב שהירח נמצא במילואו הבינו האנשים בוודאות ש-טו' באב כבר עבר ונעשה עמם נס גדול והם לא נידונו למוות.

ב-טו' בבוקר רואה משה רבינו ש-15,000 איש אחרונים של דור המדבר קמו מקבריהם וניצלו מן הגזירה שהיא גזירת שמיים שנגזרה עליהם בשבועה, שהרי נאמר בזמן חטא המרגלים - **(במדבר יד) (כא) וְאֹלָם זֹי אֲנִי וְיִמְלֹא כְבוֹד ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ: (כב) כִּי כָל הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת כְּבוֹדִי וְאֶת אֹתֹתַי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָּר וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עָשָׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: (כג) אִם יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר זָשְׁבַעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל מְנַאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ: וגם משה עצמו כאשר הוכיח את בני ישראל על חטא המרגלים אמר **(דברים א) (לד) וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשְׁבַּע לְאמֹר: (לה) אִם יִרְאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרַע הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר זָשְׁבַעְתִּי לְתֵת לְאֲבֹתֵיכֶם:****

מכאן למד משה רבנו, אף על פי שנשבע הקב"ה שניתן לבקש ולהתפלל גם כנגד גזירה ושבועה שנשבע הקב"ה, ומיד באותו היום עמד וביקש על עצמו **(דברים כג)** וְאַתְּזוֹנֵן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאמֹר:

נשאלת השאלה, ובמה זכו אותם 15,000 איש אחרונים, שהתבטלה הגזירה מעליהם ?

תשובה ראשונה: שבכל שנה כאשר נכנסו לקבריהם ביקשו אותם האנשים לדחות את מותם לשנה הבאה, בתירוצים שונים, אולם כאשר הגיע השלב האחרון, כבר לא יכלו לבקש "דחיה" אלא התפללו מקירות ליבם שימחל להם הקב"ה על מעשיהם, ואולי קבוצה זו חטאה בפחות מהאחרים וזכו לכפרה.

תשובה שניה: הרב סורוצקין, בספרו **אזניים לתורה** – אומר בגלל שכל עם ישראל בכו על מותו של אהרון הכהן, **(במדבר כ, כט)** ויִרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי זָוַע אֶהְרֵן וַיִּכְפוּ אֶת אֶהְרֵן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל: אהרון הכהן נפטר בראש חודש אב, בשנת הארבעים, שנאמר **(במדבר לג, לח)** וַיַּעַל אֶהְרֵן הַכֹּהֵן אֶל הַר הָהָר עַל פִּי ה' וַיָּמָת שָׁם בְּשֵׁנַת הָאֲרָבָעִים לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּזוֹדֵשׁ הַזְּמוּיִשִׁי בְּאֶזְרָה לְזוֹדֵשׁ: משמע שרק 15,000 איש האחרונים היו שותפים באבל על אהרון. והרי ידועים דברי הגמרא **שבת קה"ב - שכל הבוכה על אדם כשר מוחלין לו על כל עונותיו.**

מדוע לא למד משה ממיתת אהרון אחיו וקיבל עליו את הדין ?

במיתת אהרון נאמר **(במדבר כח)** **(כד)** וַאֲסַף אֶהְרֵן אֶל עַמּוּי כִּי לֹא יָבֵא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר מָרִיתֶם אֶת פִּי לְמִי מְרִיבָה: **(כה)** קִוּוּ אֶת אֶהְרֵן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנֵוֹ וְהֵעַל אִתְּם הַר הָהָר: **(כו)** וְהִפְשִׁט אֶת אֶהְרֵן אֶת בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתֶּם אֶת אֶלְעָזָר בְּנֵוֹ וְאֶהְרֵן וַאֲסַף וּמָת שָׁם: **(במדבר כז, כז)** וַיַּעַשׂ מִשֶּׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיַּעֲלוּ אֶל הַר הָהָר לְעֵינַי כָּל הָעֵדָה: לְלַמֶּדךָ שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאֵמֶר לוֹ גְזֵרָה רָעָה עַל אֶהְרֵן, לֹא עָכַב.

אהרון מיד ביצע את דברי משה ולא עיכב, לא נפרד ממשפחתו אלא הלך מיד לראש ההר, וקיבל על עצמו את גזירת הקב"ה. משום שראה במו עיניו את אלעזר בנו ממשיך דרכו ככהן גדול, ולכן מבחינתו יש המשכיות..

ואילו משה רבינו לא זכה לראות את בניו ממלאים את מקומו, לכן ביקש להיכנס בעצמו לארץ ישראל. בנוסף, אהרון נפטר בראש חודש אב, שאז עוד לא נתחדש למשה ואהרון שניתן להתפלל גם כנגד גזירה של הקב"ה, ולכן הלך בלב שלם לקיום הגזירה – תכונת "וידום אהרון".

זעקה ותחינה מקירות ליבו של האדם

נק' למחשבה – למה ישנם אנשים שרק בשעת דחק "נוכרים" שיש אבא בשמיים אליו ניתן לפנות ולזעוק ? למה ישנם אנשים שרק לאחר שהרופאים לא הצליחו אז הם פונים לרבנים ? ואז זעקתם כואבת ותפילתם מעומק הלב.

התשובה פשוטה ועצומה, לכאורה... כשאדם נמצא במצב שאין לו מה להפסיד, הוא כבר יודע שימיו ח"ו ספורים אז הוא מנסה, מה יש לו להפסיד... כאן הטעות החמורה, אם רק בשעת צרה אתה מבין / נזכר שיש אבא שבשמיים, אז אבא יגרום לך להגיע לשעת צרה בגלל עוונותיך כדי שתיזכר בו. אבל... אם כל יום תחיה כיהודי שבכל צעד רואה, מכיר ומדבר עם אבא שבשמיים, אז אולי אבא שבשמים לא יצטרך להזכיר לך אני כאן... שהרי למדונו חכמים – בכל דרכך דעהו !!!

שיוויתי ה' לנגדי תמיד

לוקט ממדרשי חז"ל ומדרשות הרבנים שליט"א

עיר-ניר גהלי

להצטרפות לרשימת תפוצה שבועית - nirgahali@gmail.com

כמו כן, ניתן להוריד את המאמר מהאתר - www.nir-g.022.co.il